

SZÖVEG –
GERGELY-BAKA ILDIKÓ

KÉP –
EMMER LÁSZLÓ

SOROZAT –
KÉPMÁS

VIGYÁZZ A MADÁRRRA, HA KERTEDBE REPÜL

Néhány napja egy Facebook-csoportban egy 17 éves fiút próbáltak egyetemisták lebeszélteni arról, hogy társadalomtudományi szakot válasszon, mert „abból nem lehet megélni”. Én viszont nemrég egy olyan emberrel találkoztam, aki a gazdasági szempontokat pályaválasztáskor egyáltalán nem mérlegelte; ezzel szemben kitalált és megépített egy szinte teljesen földre nyúló lest a madáritató mellé, és onnan fényképezte a madarakat. Kiírta a weboldalára, hogy „*Hívj meg fotózni, cserébe én is meghívlak!*” – ezzel a módszerrel eljutott például Sri Lankára. Ő **Máté Bence**, a világ legeredményesebb természetfotósa.

- ◆ – **Pár percre az apukáddal beszélgettem, azt mondta, hogy te „csak módjával” tanultál az iskolában, nehogy a fotózás rovására menjen. Inkább csatangoltál a faluban?**
– Igen, felkutattam, megfigyeltem az állatokat, nagy szabadságot adott a falu. De úgy látom, ha máshol nőttem volna fel, akkor is találtam volna egy olyan hobbist, ami később a munkámmá válik. Volt otthon egy családi fényképezőgép (ez akkoriban ritkaságszámba ment), de a szüleim nem fotózták a természetet. Az első vágyam az volt, hogy emlékeket vigyek haza, csontokat, tobozokat, tollakat. Így kezdődött a fényképezés is: szerettem volna megosztani másokkal, amit megéltem a természetben. Hobbiként indult, aztán nyertem pályázatokon, és láttam, hogy tetszik az embereknek, amit csinálok, és ez inspirált. 1999-ben kezdtem, öt évig fotóztam analóg géppel, és már fanatikusan csináltam, amikor megjelent a digitális technika. Sokat köszönhetek az analógnak, például az előregondolkodást, tervezést – ez lett a természetes, úgyhogy most is így fogok neki.

- Volt mentorod, tanárod?

- Nem igazán, nagyrészt autodidakta módon tanultam, sok mindent kitapasztaltam és ellestem a barátaimtól. 15 évesen bekerültem a Magyar Természetfotósok Szövetségébe, ahol hasonló gondolkodású emberekkel találkoztam, de az átlagéletkor nagyjából 50 év volt. Szemléletformáló kapcsolataim alakultak, de azt láttam, hogy mindenkinek van egy munkája, és amellet csinálja – én pedig akkor, kamaszként már eldöntöttem, hogy hivatásszerűen akarok ezzel foglalkozni, csak még nem láttam, hogy ez hogyan valósítható meg. Tudtam, hogy mindent, ami számomra öröm, a fotózásnak köszönhetek: a szabadban töltött időt, a barátságaimat. Úgy voltam vele, hogy beugrok ebbe a vízbe, aztán majd kiúszom valahogy. Nem volt B tervem, elhatároztam 17 évesen, hogy nekem ez lesz az életstílusom.

- Akkor csak a szüleid elvárása miatt jelentkeztl az egyetemre, amit végül nem is kezdtl el?

- Igen, meg azért, hogy kapjak diákigazolványt. Nagyon nehéz volt, mert látták a szüleim, hogy nem vagyok egy elveszett gyerek, de azt nem, hogy hogyan lehet megélni a fotózásból.

- Hogyan döntöd el, hogy mi lesz a következő fotósprojekt?

- Csak figyelem a természetet, és közben kitalálom. Van, amikor rekonstruálni kell a jelenetet, amit megfigyeltem, máskor csak oda kell menni és jól elkapni egy pillanatot. Ott van például az a kép, amelyen a kafferbivaly látszik a napfelkelte előtt. Kenyában szafariztunk, és tudtam, hogy van az az értékes időszak, amikor a nap elhagyja a horizontot, ilyenkor néhány perced van, hogy egy ilyen jelenetet megtalálj. Előre kitaláltam a fotózási szöveget, a távolságot és mindent, ami tervezhető – a kafferbivalyról éppen elrepülő nyúvágó viszont már a véletlen műve volt.

De például az a fotó, amelyen az ürge eszi a pitypang termését, egy megrendezett jelenet. Láttam, ahogy a kezével leveri egyes részeit, és aztán azt fújja a szél, úgyhogy készültem erre. A következő évben figyeltem, hogy mikor nyílik a pitypang, a megfelelő pillanatban nyírtam le a füvet. Aztán amikor már egy hete dolgoztam a témán, rájöttem, hogy a szél kiszámíthatatlan, így nem fog sikerülni. Ezért a kiszemelt pitypangokra egy sátrat raktam (így szélcsend lett, és

az építmény az ürget nem zavarta), majd a virág két oldalára két ventilátort tettem. Amikor láttam, hogy honnan jön az ürge, akkor a megfelelő (jobb vagy bal oldali) ventilátort kapcsoltam be, így tudtam végül három hét munkával lefotózni azt, amit megfigyelni sem egyszerű.

Sok ingert adok az élővilágnak, de ha nem reagálnak rá az állatok, akkor hagyom, nem erőltetek semmit. Előfordul az is, hogy elkezdek megfigyelni valamit, és végül egy sokkal érdekesebb jelenetet látok, úgyhogy módosítom a projektet.

- Mesélj a tanyáról, ahol élsz!

- Pusztaszertől hét kilométerre van, és az az én felnőttkori játszóterem. Nagyon érdekelt, hogy egy korábban mezőgazdasági területen hogyan tudok létrehozni valami olyat, ami a vadvilágot szolgálja. A napraforgó helyére őshonos fűféléket vetettünk. Visszaalakult egy természeteshez hasonló közeg, megjelentek a kétéltűek, a hullók, majd az ő ragadozók, a madarak, az emlősök. Néhány év alatt teljesen átalakult az ökoszisztéma a szemem láttára – ez csodálatos volt! Ha látok egy fajt, akkor igyekszem utánanézni, hogy milyen élőhelyre van szüksége, például olyan fa kellett, amiben az odúnak megfelelő lyuk van – miután ez megvolt, először nem jöttek a madarak, de aztán két-három év múlva belefészkeltek a szalakóták, a búbos bankák, a parti fecskék, és erdei fülesbagoly is van. Most épp denevérodúkat raktam ki, mert sok van belőlük, de nincs nekik megfelelő élőhely. Az ürgeket a Nemzeti Parkkal együttműködve telepítettük oda. Nagyon ritka, fokozottan védett állatfajról van szó, de azt mondta a szakértő, hogy ez a terület valószínűleg megfelelő lesz nekik. Négy év alatt a 156 példányból lett 3000, ez jelenleg a Dél-Alföld legnagyobb ürgepopulációja. Etetjük őket, és ember közelében vannak, ahol kevesebb a ragadozó – ez is hozzájárul a sikerhez. Nemcsak tönkretenni lehet a természetet, hanem segíteni is, és ez nagyon izgalmas! Háziállatom egyébként nincs, mert nem tudom értük vállalni a felelősséget, ha több hónapra elutazom.

- A különböző utakat hogyan szervezed meg?

- Az elején a kis csapattal kerestünk olyan szállodákat, amelyek ingyen biztosították nekünk a szállást és az ételt, mi meg cserébe leseket építettünk

a területükön. Nyilván elég furcsa, amikor ezt egy fiatal megírja 8000 km-ről, de egy hotel bevállalta Costa Ricán és egy Brazíliában. Mi magunk építettük fel a leseket kétkezi munkával, dolgoztunk fával, fémmel, betonnal is, pedig volt olyan, hogy megérkezett a faanyag, és azt láttuk, hogy nincs két egyforma darab, mindegyik más volt, ebből kellett építkezni. Ezeken a helyeken mindig kitaláltam, hogy hogyan lehetne egyedi perspektívából valami újszerűt alkotni – ez volt a kihívás.

Most már megismertek a pályázatok és a média révén, úgyhogy a szállodák könnyebben odaállnak egy ilyen kezdeményezés mellé. Az országnak is utána kell nézni nyilván, hiszen tele vagyunk sztereotípiákkal. Tudtam például, hogy Costa Ricán vannak mérges kígyók, de azt láttam a statisztikákban, hogy az előző évben hat ember halt meg kígyómarás miatt, és arra gondoltam, hogy ennél még akkor is nagyobb veszélyben vagyok, amikor átsétálok egy zebrán. Aztán amikor már

ott voltam, azt láttam, hogy a gyerekek mezítláb futkároznak a fűben.

Érdekes egyébként, hogy sokan azt gondolják, egzotikus helyekre, például Dél-Afrikába kell menni ahhoz, hogy jó fotótémát találjon az ember – pedig Magyarországon is rengeteg élőlény és jelenet van, amelyeket érdemes megörökíteni. Szerintem először mindenki a saját környezetét fedezze fel!

– „Hívj meg fotózni, cserébe én is meghívlak!” – a felhívás most is olvasható a weboldalon. Milyen országokban jutottál el ennek köszönhetően?

– Srí Lankára és Finnországba így mentem, meg Tanzániába, de ez utóbbi nem sikerült jól. Eljött hozzánk a srác, két héten keresztül hoztuk-vittük mindenhová, tudott fotózni is, amikor pedig mi mentünk, akkor kirakott az út szélén, elvette minden pénzünket és elment. Áttetettük

a repülőjegyet, és másnap haza is jöttünk. Gondolkodtam utána, hogy én mindenkiről mindig a legjobbat feltételezem, ilyen vagyok, és eszembe jutott, ahogy Bőjte Csaba mondja, hogy „mindenkiből ki lehet szeretni a jót”. Hát ebből az emberből vajon hogyan tudtuk volna kiszerezni a jót? Nem tudom. De azt igen, hogy 56 országban jártam eddig, sokféle emberrel találkoztam és dolgoztam, de ez volt az egyetlen rossz tapasztalatom, úgyhogy azt mondom, nagyon is megéri a jót látni az emberekből.

Gyereknapon megyek a Gödöllőn felállított fotókiállításra, így sok családdal találkozom. Látom, ahogy egy öt-hat éves gyerek figyel az egyik képet, majd a szülei felé fordul: „Apa, az elefántok is ki fognak halni?” Egy másik gyerkőc az anyuka arcából ítélve nagyjából a tizenötödik kérdést teszi fel: „És miért színesek a levelek?”

– A képeket Budapesten és Debrecenben is rengetegen látták, most Gödöllőre érkezett a tárlat, és még az ország több városában látható lesz. A kiállítás mellett még milyen feladataid vannak?

– Egy csapattal csináljuk a Fajbook nevű alkalmazást, amelynek az a lényege, hogy minél több állatfajról tölts fel fotót, és nyerhetsz különböző díjakat. Eddig 2400-an regisztráltak, feltöltöttek 70 000 képet, ennek a szervezése nagy feladat. Meggyőződésem, hogy ha felfedezed a természetet, ha tudsz gyönyörködni benne, akkor jobban fogod óvni is. Nemsokára pedig megyek Hortobágyra egyeztetni, a Nemzeti Park az én leseim mintájára szeretne leseket építeni, amelyek nem a fotósoknak, hanem a nagyközönségnek készülnek. Ezekből például egy osztálykirándulás alkalmával olyan állatokat figyelhetnének meg a gyerekek, amelyeket másképp nem láthatnának, mert ezek a fajok nagyon félénkek. Ha jó helyre építjük, nagyon sokféle állatot láthatnak majd. Előadásokat is tartok, a fotókhoz kötődő sztorikat mesélem el. Itt Gödöllőn két előadás lesz, tehát 1000 ember vett jegyet egy olyan estre, ahol semmilyen látványos show vagy zenei élmény nem lesz. Ez jó érzés.

Valóban megtelik a gödöllői kastély legnagyobb terme. Külső szemlélő azt hihetné, valamelyik népszerű humorista stand-up estje ez, olyan jól szórakozik a közönség. Bence elmeséli, hogy miért várták 12 órán át hiába a szalakótát az egyik lesben; hogy sok viszontagság után hogyan sikerült egy tiszta vízű medencét „telepíteni” a görögországi Kerkiniki-tóra és abban fotózni a pelikánokat; és azt is, hogyan lehetett Brazíliában pedálok nélkül autót vezetni. Állótaps búcsúztatja az előadót az est végén, aki ekkor, fél 9-kor még mindenkit biztat, hogy nézze meg a képeket a kastélykertben, hiszen „épp most a legjobbak a fények.” ♦

Máté Bence kiállítása szeptember 14. és október 6. között Győrben, október 12. és november 3. között pedig Miskolcon tekinthető meg.